

Юрій Прадід, д-р філол. наук, проф.
м. Сімферополь

<https://orcid.org/0000-0002-5842-9227>

МАТРОНІМІЧНІ ПРІЗВИЩА (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ВАРІАНТІВ ХРИСТІЯНСЬКИХ ІМЕН)¹

*Подано аналіз способів творення матронімічних прізвищ, деривативними основами яких є українські варіанти жіночих християнських імен. Основну увагу зосереджено на суфіксації – найпродуктивнішому способі творення українських прізвищ. Порівняльна характеристика деривативних процесів мікросистем антропонімів “Матронімічні прізвища” та “Патронімічні прізвища” дозволила зробити висновки про спільні та специфічні для кожної з мікросистем суфіксальні форми, а також підтвердити думку, раніше висловлену українськими мовознавцями про те, що більшість матронімічних прізвищ (як і патронімічних), похідних від українських варіантів християнських імен, утворені за допомогою суфіксів **-енк-** (**-єнк-**) та **-ук** (**-юк**), **-чук**.*

Ключові слова: український антропонім, мікросистема антропонімів, матронімічні прізвища, патронімічні прізвища, українські варіанти християнських імен.

Мета статті – описати місце мікросистеми антропонімів “Матронімічні прізвища” у системі українських прізвищ, дослідити способи творення прізвищ, утворених від найпродуктивніших українських варіантів жіночих християнських імен.

¹ Ця стаття завершує опис результатів дослідження способів творення прізвищ, похідних від українських варіантів християнських імен, що опублікований у попередньому випуску збірника (див.: [Прадід]).

Окрім основного матеріалу – дослідження способів творення патронімічних прізвищ, у попередній статті подано докладний огляд наукових праць українських учених, присвячених вивченню різноманітних аспектів українських прізвищ і їхнього лексикографічного опрацювання.

На відміну від патронімічних прізвищ, які утворені від імені або прізвиська батька або родичів по батьківській лінії, **матронімічні прізвища** утворюються від імені або прізвиська матері або ж родичів по материнській лінії.

Значна частина матронімічних, як і патронімічних, прізвищ мешканців України, слушно зауважує І. Варченко, утворена від українських варіантів християнських імен [Варченко : 3].

Найперше треба сказати, що матронімічних прізвищ менше, аніж патронімічних, як і імен, від яких вони утворилися. “Серед двох сотень імен-основ, – зазначає Ю. Редько, – знаходимо лише два десятки жіночих імен, отже, рівно 10 %” [Редько : 36]. Правда, за нашими підрахунками, їх значно більше. Із 265 імен, розміщених на сайті “Українські прізвища”, їх – 67 (25,3 %) (УП).

Найпопулярнішими в Україні є такі імена: 1. *Марія* (2 076 561 носій); 2. *Ганна* (1 723 839 носіїв); 3. *Валентина* (1 267 461 носій); 4. *Ольга* (1 203 052 носії); 5. *Галина* (1 150 500 носіїв) (ППУ).

Серед найпродуктивніших жіночих імен, які слугують для утворення українських прізвищ, Ю. Редько називає ім'я *Марія* [Редько : 36], однак, як свідчить фактичний матеріал, не менш продуктивним є й ім'я *Ірина*, бо від обох імен утворено по 28 прізвищ (ППУ).

До імені *Марія* у словнику-довіднику “Власні імена людей” Л. Скрипник і Н. Дзятківської подано такі варіанти: *Марійка, Марієнька, Марієчка, Марічка, Маруся, Марусіна, Марусінка, Марусенька, Марусечка, Марусейка, Маня, Маніоня, Маніося, Маніюта, Маніютка, Маніора, Маша, Машенька, Машечка, Машуня, Мұра, Мұся* (ВІЛ, 158–160).

Від імені *Марія* та його варіантів *Марійка, Маруся, Марися, Марушка, Марічка, Маруня* утворено такі прізвища: *Марієнко, Марійчук, Марійчак; Марійко, Марійчик, Марійченко; Марусенко, Марусин, Марусич, Марусяк; Марисенко, Марищенко, Марисюк, Марисяк; Марушка, Марушко, Марущенко, Марущак; Марічка, Марічко; Марунчик, Маруня, Марунин, Марунич, Маруненко, Марунченко, Маруняк, Марунчак* (УП).

Слід зауважити, що при творенні прізвищ від жіночих і чоловічих імен домінує суфіксальний спосіб.

Продуктивними при творенні прізвищ від імені *Марія* та його варіантів *Маруся*, *Марися*, *Маруня*, *Маруша*, *Марічка*, *Маня* є суфікси:

-енк- (-єнк-): *Марія* – *Марі-єнк-о*; *Маруся* – *Марус-єнк-о*; *Марися* – *Марис-єнк-о*; *Маруня* – *Марун-єнк-о*;

-ак (-як): *Маруся* – *Марус-як*; *Марися* – *Марис-як*; *Маруня* – *Марун-як*;

-чак (-щак): *Марія* – *Марій-чак*; *Маруня* – *Марун-чак*; *Маруша* – *Мару-щак*;

-ин: *Маруся* – *Марус-ин*; *Маруня* – *Марун-ин*;

-ич: *Маруся* – *Марус-ич*; *Маруня* – *Марун-ич*;

-чик: *Марія* – *Марій-чик*; *Маруня* – *Марун-чик*;

-ук (-юк): *Марися* – *Марис-юк*;

-чук: *Марія* – *Марій-чук*.

Прізвища, які утворилися від імені *Марія* та його варіантів за допомогою двох суфіксів: *Марія* – *Марій-ч-єнк-о*; *Маруня* – *Марун-ч-єнк-о*; *Марися* – *Марис(с/ш + -ч-)єнк-о*; *Маруся* – *Мару(с/ш + -ч-)єнк-о*.

До сказаного треба додати, що можливі випадки, коли прізвище утворюється безафіксним способом, тобто прізвище ідентичне імені: *Марушка* – *Марушка*; *Марічка* – *Марічка*; *Маруня* – *Маруня*.

Додаванням до основи імені флексії **-о** утворені прізвища *Марійка* – *Марійк-о*; *Марічка* – *Марічк-о*; *Марушка* – *Марушк-о*.

Не стали основою для творення прізвищ такі варіанти імені *Марія*, як *Марусина*, *Маня*, *Маша* та деякі інші.

За кількістю носіїв ім'я *Ірина* посідає сімнадцяте місце (497 302 осіб) (ППІУ).

У словнику “Власних імен людей” ім'я *Ірина* подано в одній статті з іменем *Ярина*: *Ірінонька*, *Іріночка*, *Ірінка*, *Іра*, *Іронька*, *Ірочка*, *Іруня*, *Іруненька*, *Ірунечка*, *Ірунька*, *Іруся*, *Ірусенька*, *Ірусечка*, *Іруська*, *Ірця*; *Ярінонька*, *Яріночка*, *Ярінка*, *Яріся*, *Яруся*; *Ріна*, *Рінонька*, *Ріночка*, *Рінка* (ВІЛ, 144, 192). У цьому ж словнику в окремій статті опрацьовано імена *Орина* й *Оріся* із

покликанням на статтю *Ірина*: те саме, що *Іріна, Орінка, Орінонька, Оріночка, Оріня, Орінька; Оріська, Орісенька, Орісечка, Орісонька, Орісочка, Орішка, Орішенька, Орішечка, Орка, Оронька, Орочка* (ВІЛ, 171).

Від імені *Ірина* та його варіантів *Орина, Оріся, Ярина, Ярушка* утворені прізвища *Іриненко, Іринченко, Іринюк, Іринчук, Іринчин; Ориненко, Оринченко, Оринюк, Оринчук, Орина, Оринич, Оринчин; Орісенко, Оріщук, Оріщенко, Орісюк, Орісяк, Орісько, Оріщин; Яриненко, Яринченко, Яринюк, Яринчук, Яринчин; Ярушка, Ярушко, Ярущенко, Ярущак* за допомогою таких суфіксів:

-енк-: *Ірина – Ірин-енк-о; Орина – Орин-енк-о; Оріся – Оріс-енк-о; Ярина – Ярин-енк-о; Ярушка – Яруш(к/ч)-енк-о;*

-ук (-юк): *Ірина – Ірин-юк; Орина – Орин-юк; Оріся – Оріс-юк; Ярина – Ярин-юк;*

-чук (-щук): *Ірина – Ірин-чук; Орина – Орин-чук; Оріся – Орі-щук; Ярина – Ярин-чук;*

-чин (-щин): *Ірина – Ірин-чин; Орина – Орин-чин; Оріся – Орі-щин; Ярина – Ярин-чин;*

-ич: *Орина – Орин-ич;*

-ак (-як): *Оріся – Оріс-як; Ярушка – Яруш(ш + ч)-ак;*

-к-: *Оріся – Орісь-к-о.*

Прізвища, які утворилися від імені *Ірина* та його варіантів за допомогою двох суфіксів: *Ірина – Ірин-ч-енк-о; Орина – Орин-ч-енк-о; Оріся – Орі(с/ш + -ч-)-енк-о; Ярина – Ярин-ч-енк-о.*

Інкולי прізвище ідентичне імені: *Орина – Орина; Ярушка – Ярушка.*

Лише одне прізвище утворене способом додавання до основи імені флексії **-о**: *Ярушка – Ярушк-о.*

Не стали основою для творення прізвищ такі варіанти імені *Ірина*, як *Іруся, Яруся, Оріня, Орочка* та деякі інші.

Ім'я *Олена* посідає дев'яте місце в рейтингу популярних імен в Україні (940 004 носії) (ПППУ) і третє за продуктивністю творення прізвищ. До імені *Олена* у словнику “Власні імена людей” подано такі варіанти: *Олénка, Олéнонька, Олéночка, Олéненька, Олену́ня, Олénця, Олену́ня, Олену́ся; Олéся; Лéна, Лéнонька, Лéночка, Лену́ня, Лену́ся; Єля; Ля́ля, Льо́ля* (ВІЛ, 169–170).

Від цього імені та його варіантів *Оленка, Єлена, Іліна, Ілена, Голена* утворилися прізвища *Олененко, Оленченко, Оленко, Оленчук, Оленюк, Оленин, Оленчин, Оленчинський, Оленчишин; Єленко, Єлененко, Єленчук, Єленюк, Єленин, Єленчин, Єленський; Іліненко, Ілінюк, Ілінчук, Ілінин; Іленко, Іленчин, Іленський; Голенченко, Голенчук, Голенчак* за допомогою таких суфіксів:

-чук: *Олена – Олен-чук; Єлена – Єлен-чук; Іліна – Ілін-чук; Голена – Голен-чук;*

-ук (-юк): *Олена – Олен-юк; Єлена – Єлен-юк; Іліна – Ілін-юк;*

-енк-: *Олена – Олен-енк-о; Єлена – Єлен-енк-о; Іліна – Ілін-енк-о;*

-ин: *Олена – Олен-ин; Єлена – Єлен-ин; Іліна – Ілін-ин;*

-чин: *Олена – Олен-чин; Єлена – Єлен-чин; Іліна – Ілін-чин;*

-к-: *Олена – Олен-к-о; Єлена – Єлен-к-о; Ілена – Ілен-к-о;*

-ськ-: *Єлена – Єлен-ськ-ий, Єлена – Єлен-ськ-а¹; Ілена – Ілен-ськ-ий, Єлена – Єлен-ськ-а;*

-чак: *Голена – Голен-чак.*

Прізвища, утворені від імені та його варіантів за допомогою двох суфіксів: *Олена – Олен-ч-енк-о, Олена – Олен-чин-ськ-ий; Олена – Олен-ч-ишин; Голена – Голен-ч-енк-о.*

Більшість названих варіантів імені *Олена* не стали основою для творення прізвищ, як наприклад: *Оленонька, Олеся, Ленуня, Єля, Ляля* тощо.

Далі за продуктивністю йде ім'я *Меланія* (51 місце в списку популярних імен, носієм якого є 38 629 осіб (ПППУ)). Зафіксовано такі його варіанти: *Меланія, Мелана (Меланка, Маланка, Малана, Мелашка, Малашка) – Меланонька, Меланоїка, Меланочка, Маланонька, Маланоїка, Маланочка, Меланя, Мелася, Маланя, Малася, Міла, Міля, Мільця, Мілонька, Мілочка, Меля* (ВІЛ, 162).

Від цього імені, а також його варіантів *Меланка, Маланка, Мелаша, Мелаша* утворено 19 прізвищ: *Меланенко, Мелашенко, Мелашченко, Меланюк, Меланчук, Мелашчук, Меланишин, Мелашко,*

¹ Як стверджує В. Горпинич, “жіночі відповідники до чоловічих прізвищ прикметникової форми є окремими прізвищевими лексемами, а не словоформами” [Горпинич : 22].

Меланченко; Маланка, Маланенко, Малашенко, Малащенко, Маланюк, Маланчук, Малащук, Маланишин, Малашко, Маланченко (УП) за допомогою таких суфіксів:

-чук (-щук): Меланія – Мелан-чук; Маланія – Малан-чук; Мелаша – Мела-щук; Мелаша – Мала-щук;

-енк- (-єнк-): Меланія – Мелан-енк-о; Мелаша – Мелаш-енк-о; Мелаша – Мелаш-енк-о;

-ук (-юк): Меланія – Мелан-юк; Маланія – Малан-юк;

-ишин: Меланія – Мелан-ишин; Маланія – Малан-ишин;

-ій: Маланія – Малан-ій.

За допомогою двох суфіксів утворено прізвища: Меланка – Мелан-ч-енк-о; Маланка – Малан-ч-енк-о; Мелаша – Мелаш-ч-енк-о; Мелаша – Мала(с/ш + -ч)-енк-о.

Лише одне прізвище утворене безафікним способом: Маланка – Маланка. Два прізвища утворені шляхом додавання до основи флексії -о: Мелашка – Мелашк-о; Мелашка – Мелашк-о.

Прізвища не утворилися від таких варіантів імені Меланія, як Меланонька, Маланойка, Меланя, Міла, Меля та деяких ін.

Від імені Євдокія (27 місце у списку популярних імен, 220 337 носіїв (ППУ)) та імені Параска (37 місце у списку популярних імен, 94 562 носії (ППУ)) та їхніх варіантів Докія, Явдоха, Вівдя, Дуня і Парася, Параскева, Проська, Прося, Пріся утворено по 18 прізвищ: Євдокієнко, Євдошенко, Євдоценко, Євдощук; Докієнко, Докійчук, Докійчак; Явдошко, Явдошенко, Явдошенко, Явдоценко, Явдощук; Вівденко, Вівдюк; Дуненко, Дуньченко (Дунченко), Дунчук, Дуньчак і Парашенко, Парашук, Парасюк, Парасій, Параска, Парасько, Парасків, Параскевич; Просенко, Просюк, Просенюк; Просяно, Просяк, Просянюк; Пронюк; Прісенко, Прісюк, Прісяк (УП).

Від імені Євдокія та його варіантів Євдоха, Явдоха, Докія, Дуня, Вівдя¹ прізвища утворені за допомогою таких суфіксів:

¹ У словнику “Власних імен людей” до імені Євдокія подано набагато більше варіантів: Євдокія, Докія (Явдо́ха, Вівдя) – Євдо́ся, Докі́йка, Докі́єнька, Докі́єчка, До́ся, До́сенька, До́сечка, До́ська, До́ця, До́ченька, До́чечка, До́цька, Ду́ся, Ду́сенька, Ду́сечка, Ду́ня, Ду́ненька, Ду́нечка, Явдо́ня, Явдо́ненька, Явдо́нечка, Явдо́нька, Явдо́шенька, Явдо́шечка, Явдо́шка (ВІЛ, 136–137).

-енк- (-снк-): Євдокія – Євдокі-енк-о; Докія – Докі-снк-о; Євдоха – Євдош-енк-о; Явдоха – Явдош-енк-о; Вівдя – Вівд-енк-о; Дуня – Дун-енк-о;

-чук (-щук): Євдокія – Євдо-щук; Явдоха – Явдо-щук; Докія – Докій-чук; Дуня – Дун-чук;

-чак: Докія – Докій-чак; Дуня – Дунь-чак;

-ук (-юк): Вівдя – Вівд-юк.

За допомогою двох суфіксів утворено чотири прізвища: Євдоха – Євдо(х/ш + **-ч-**)-енк-о; Явдоха – Явдо-т-енк-о, Явдоха – Явдо(х/ш + **-ч-**)-енк-о; Дуня – Дунь-ч-енк-о (Дун-ч-енк-о).

Одне прізвище утворене шляхом додавання до основи флексії **-о:** Явдошка – Явдош-к-о.

Не стали основою для утворення прізвищ такі варіанти імені Євдокія, як Євдося, Докійка, Доцечка, Дусенька, Явдоня та ін.

Від імені Парасковія та його варіантів Параска, Прося, Пріся, Парася¹ утворені прізвища за допомогою таких суфіксів:

-ук (-юк): Парася – Парас-юк; Проня – Прон-юк; Прося – Прос-юк; Пріся – Пріс-юк; Параска – Паращ-ук;

-енк-: Прося – Прос-енк-о; Пріся – Пріс-енк-о; Параска – Паращ-енк-о;

-ак (-як): Прося – Прос-як; Пріся – Пріс-як;

-евич: Параска – Параск-евич;

-ів: Параска – Параск-ів;

-ій: Параска – Паращ(с + к/ч)-ій.

За допомогою двох суфіксів утворено прізвища: Прося – Прос-ян-к-о, Прося – Прос-ян-юк; Прося – Прос-ен-юк.

Лише одне прізвище утворене безафіксним способом: Параска – Параска. Також одне прізвище утворене додаванням до основи закінчення **-о:** Параська – Параськ-о.

Прізвища не утворилися від таких варіантів імені Парасковія, як Парасинка, Парана, Паранька, Параньця, Паша та ін.

Детальніше про способи творення прізвищ від імен Марія, Ірина, Олена, Меланія, Євдокія, Парасковія див. табл. 1:

¹ Див. варіанти: Параскóвія, Параскéва, Парáска – Парáсонька, Парáсочка, Парáся, Парасі́нка, Парасі́ця, Парасу́ня, Парáна, Парáнка, Парáнька, Парáньця, Пáша (ВІЛ, 172–173).

Таблиця 1. Способи творення прізвищ від жіночих імен і їхніх варіантів

	Способи творення прізвищ	Марія	Ірина	Олена	Меланія	Євдокія	Параска	Всього
	Суфіксальний							
1	два суфікси	4	4	4	4	4	3	23
2	<i>-енк- (-єнк-)</i>	4	5	3	3	6	3	24
3	<i>-чук (-щук)</i>	1	4	4	4	4	–	17
4	<i>-ук (-юк)</i>	1	4	3	2	1	5	16
5	<i>-ак (-як)</i>	3	2	–	–	–	2	7
6	<i>-чин</i>	–	4	3	–	–	–	7
7	<i>-чак (-щак)</i>	3	–	1	–	2	–	6
8	<i>-ин</i>	2	–	3	–	–	–	5
9	<i>-к-</i>	–	1	3	–	–	–	4
10	<i>-ськ-</i>	–	–	4	–	–	–	4
11	<i>-ич</i>	2	1	–	–	–	–	3
12	<i>-чик</i>	2	–	–	–	–	–	2
13	<i>-ишин</i>	–	–	–	2	–	–	2
14	<i>-ій</i>	–	–	–	1	–	1	2
15	<i>-ович, -евич</i>	–	–	–	–	–	1	1
16	<i>-ів</i>	–	–	–	–	–	1	1
	Безафіксний	3	2	–	1	–	1	7
	Інший спосіб	3	1	–	2	1	1	8
	<i>Всього</i>	28	28	28	19	18	18	139

Як свідчить проведений аналіз способів творення патронімічних (див.: [Прадід : 43]) і матронімічних прізвищ:

1) левова частка прізвищ утворилася від українських варіантів чоловічих і жіночих християнських імен, причому лише кожне четверте таке прізвище походить від жіночого імені;

2) абсолютна більшість прізвищ, похідних від чоловічих і жіночих імен, утворилася суфіксальним способом (відповідно 186 і 124 або 88,6 % і 89,2 % із 210 і 139 прізвищ), причому 74 прізвища із них за допомогою двох суфіксів (51 прізвище або 24,3 % від чоловічих імен і 23 прізвища або 16,5 % від жіночих імен);

3) безафіксним способом утворилося 31 прізвище (24 прізвища або 12,9 % від чоловічих імен і 7 прізвищ або 5,1 % від жіночих імен);

4) від восьми жіночих імен прізвище утворилося шляхом додавання до основи флексії *-о*: *Марія: Марійка – Марійк-о, Марічка – Марічк-о, Марушка – Марушк-о; Ірина: Ярушка – Ярушк-о; Меланія: Мелашка – Мелашк-о; Малашка – Малашк-о; Євдокія: Явдошка – Явдошк-о; Параска: Параська – Параськ-о.*

5) для творення прізвищ від чоловічих імен використано 26 суфіксів, від жіночих – 15 (12 є спільними для творення чоловічих і жіночих імен; 6 характерні для творення прізвищ від жіночих імен);

6) найпоширенішими суфіксами для творення прізвищ від чоловічих і жіночих імен виявилися суфікси *-енк(-єнк-)* – відповідно 22 і 24 прізвища, *-ук (-юк)* – відповідно 20 і 16 прізвищ, *-чук (-щук)*, – відповідно 18 і 17 прізвищ;

7) один або два рази для творення прізвищ від чоловічих імен використано 13 суфіксів: *-ин-, -юр-, -ют-, -юш-, -ицьк-, -очк-, -н-, -ун-, -аш-, -ан-, -ай-, -ур-, -ник*, від жіночих – 2 суфікси: *-евич-, -ій.*

Детальніше про способи творення прізвищ від чоловічих і жіночих імен і їхніх варіантів (порівняльний аналіз) див. табл. 2.

8) потребують окремого дослідження прізвища, утворені від:

а) інших слов'янських і неслов'янських мов: *Злата, Гелена, Яна, Санду, Maprim* та ін.;

б) давньоукраїнських особових імен слов'янського походження: *Богдана, Броніслава, Всеволод, Мирослава, Ярослава* й ін.;

в) давньоруських розмовно-побутових згрубіло-зневажливих варіантів скорочених слов'янських і християнських імен: *Михно* (від *Михайло*), *Пахно* (від *Павло*), *Дахно* (від *Данило*), *Сахно* (від *Олександр*), *Софно* (від *Олександр*) та ін.

Таблиця 2. Способи творення прізвищ від чоловічих і жіночих імен і їхніх варіантів (порівняльний аналіз)

	Способи творення прізвищ	Чоловічі прізвища	Жіночі прізвища	Всього
	Суфіксальний			
1	два суфікси	51	23	74
2	<i>-енк- (-єнк-)</i>	22	24	46
3	<i>-ук (-юк)</i>	20	16	36
4	<i>-чук (-щук)</i>	18	17	35
5	<i>-к-</i>	13	4	17
6	<i>-чак (-щак)</i>	5	6	11
7	<i>-ак (-як)</i>	4	7	11
8	<i>-ик</i>	10	–	10
9	<i>-чик (-щик)</i>	7	2	9
10	<i>-ів</i>	7	1	8
11	<i>-ишин</i>	5	2	7
12	<i>-чин</i>	–	7	7
13	<i>-ович, -евич</i>	5	1	6
14	<i>-ич</i>	3	3	6
15	<i>-ин-</i>	1	5	6
16	<i>-ськ-</i>	–	4	4
17	<i>-ець</i>	3	–	3
18	<i>-ій</i>	–	2	2
19	<i>-юр-</i>	1	–	1
20	<i>-ют-</i>	1	–	1
21	<i>-юш-</i>	1	–	1
22	<i>-ицьк-</i>	1	–	1
23	<i>-очк-</i>	1	–	1
24	<i>-н-</i>	1	–	1
25	<i>-ун</i>	1	–	1
26	<i>-аш</i>	1	–	1
27	<i>-ап</i>	1	–	1
28	<i>-ай</i>	1	–	1
29	<i>-ур-</i>	1	–	1
30	<i>-ник</i>	1	–	1
	Безафіксний	24	7	31
	Інший спосіб	–	8	8
	Всього	210	139	349

ДЖЕРЕЛА

ППУ – Популярні прізвища та імена України. URL : <https://sites.google.com/site/uaname/popularnist-imen> (дата звернення : 07.03.2022).

ВІЛ – Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2005. 334 с.

УП – Українські прізвища. URL : <https://www.wikiwand.com/uk/> (дата звернення : 07.02.2021).

ЛІТЕРАТУРА

Варченко І. До основ наукового вивчення сучасних українських прізвищ // *Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ.* Київ : Радянська школа, 1968. С. 3–29.

Горпинич В. Основні принципи дослідження сучасних прізвищ України. *Українська мова.* 2009. № 4. С. 18–27.

Прадід Ю. Патронімічні прізвища (на матеріалі українських варіантів християнських імен). *Українське мовознавство.* 2021. Вип. 1(51). С. 28–45.

Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ. Київ : Радянська школа, 1968. 257 с.

REFERENCES

Varchenko, I. (1968). Do osnov naukovooho vyvchennia suchasnykh ukrainskykh pryzvyshch. *Redko Yu. K. Dovidnyk ukrayinskykh pryzvyshch.* Kyiv : Radyanska shkola, pp. 3–29 (in Ukrainian).

Horpynych, V. (2009). Osnovni pryntsyry doslidzhennia suchasnykh pryzvyshch Ukrainy. *Ukrainska mova*, 4, 18–27 (in Ukrainian).

Pradid, Yu. (2021). Patronymic surnames (on the material of Ukrainian variants of Christian names). *Ukrainske movoznavstvo*, 1(51), 28–45. [https://doi.org/10.17721/um/51\(2021\).28-45](https://doi.org/10.17721/um/51(2021).28-45) (in Ukrainian).

Redko, Yu. K. (1968). Dovidnyk ukrayinskykh pryzvyshch. Kyiv : Radyanska shkola, 257 p. (in Ukrainian).

Yurii Pradid, Dr Hab, Prof.
Simferopol

**Matronymic surnames
(on the material of Ukrainian variants of Christian names)**

*The article is devoted to the study of the methods of creating matronymic surnames, the most common derivative bases of which are the Ukrainian variants of the female Christian names **Maria, Iryna, Elena, Melania, Evdokia, Paraska**, from which a large part of the surnames of the inhabitants of Ukraine are formed, although the most popular in Ukraine are the names: **Maria** (2 076 561 women), **Hanna** (1 723 839 women), **Valentina** (1 267 461 women), **Olga** (1 203 052 women), and **Galina** (1 150 500 women).*

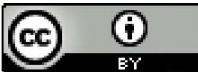
The most productive method of creating matronymic surnames was determined to be suffixation: out of 139 studied matronymic surnames, 124 were formed by the suffix method, while 7 were formed by the unaffixed method, and 8 by other methods (adding the inflection –o to the base; identity of the surname of the first name).

Comparative characteristics of microsystems of anthroponyms “Matronymic surnames” and “Patronymic surnames” allowed us to draw conclusions: the majority of surnames originate from male names and only one in four – from female ones; the compared microsystems of anthroponyms have common and specific suffix formants for each of them. 27 suffixes are used to create surnames from male names, 16 suffixes – from female names, but only 4 of them are typical for creating surnames only from female names, while other 12 suffixes are common for creating surnames from male and female names.

*The study also confirms the opinion, previously expressed by Ukrainian linguists, that the vast majority of surnames (both matronymic and patronymic) that come from Ukrainian variants of Christian names are formed with the help of the suffixes **-енк- (-єнк-)** and **-ук (-юк)**. According to the frequency analysis, suffixes **-енк- (-єнк-)** form the word-forming structure of 45 surnames, while suffixes **-ук (-юк)** – 39 surnames.*

Keywords: *Ukrainian anthroponym, anthroponym microsystem, matronymic surnames, patronymic surnames, Ukrainian variants of Christian names.*

**Стаття надійшла до редколегії 20.01.22
Рекомендована до друку 14.02.22**



Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)